

RDEČI PRAPOR

Glasi jugoslovanske socialne demokracije.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10-40 K, za pol leta 5-20 K, za četrt leta 2-60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K. — Reklamacije so poštne proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inzerati. Enostopna peti-vrstica, (širina 73 mm) za izhaja vsako sredo in soboto. enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru. Posamezna številka 10 v.

Delavci in njih interesi.

Zadnji sklep gosposke zbornice o ženskem nočnem delu v industriji razkriva, koliko protisocialne reakcije tiči še v Avstriji in kako nesramno nastopajo kapitalistovski hujšaki za interese svojega žepa tudi tedaj, če se gre za najenostavnejše, v drugih državah že davno izvedene zahteve. Kar določa zakon, ki ga je zbornica poslancev sklenila in gosposka zbornica zavrnila, je tako priprosto, da bi morala biti v kulturni državi vsaka beseda o tem odveč. In posebno v gosposki zbornici, kjer se tako pogostoma slišijo genljive deklamacije o morali, o svetosti družbinskega življenja in o vsakovrstni plemenitosti, bi se moral tak sklep pozdraviti z glasno pohvalo, če bi v lepih besedah previsokorodnih gospodov tičalo količkanj resnice.

Treba je le nekoliko podrezati svoj spomin. Vse kar je v državi »prekucniškega«, vse kar je zaljubljeno v »red« — in velikaši iz gosposke zbornice so na čelu te svete vojske — slavi enomer družino, da je podlaga vsega poštenega in častitljivega družabnega življenja. Poleg očitanja, da socialni demokratje podirajo tron in oltar, da jemljejo ljudstvu vero in mu kradejo boga, zapisujejo socialistom za največji greh, da »razdirajo družino.« Pa če si hoče človek nakopati dosmrtno sovraštvo in zaničevanje te gospode, ni treba niti da bi bil socialni demokrat. Dovolj je, da priznava opravičenost ženskega emancipacijskega gibanja in pravico žene do zaslužka. Takoj zagrmí iz onega častitljivega tabora pridiga v mastnem basu: »Za ženo je kuhinja in dom; ustvarjena je, da varuje otroke, ne pa da tekmuje z možem!«

Dejanske razmere v kapitalistični družbi se seveda ne zmenijo za te ljubeznivo modre nauke. Tudi žena, ki ji ni ostala bogata dedščina in ki nima moža, hoče živeti. In če noče prodajati, kar je ženskega, mora ponujati svoje delo na prodaj. Samo lump ji more zameriti, če hoče tudi ona doseči čim boljše ceno in če išče tudi taka dela, ki je ne obsojajo na najtrše suženstvo.

Gospodarske razmere v kapitalistični družbi silijo ženo kakor moža, da hodita s trebuhom za kruhom. In če se pri tem »razdira družina«, je kriv kapitalizem, pa ne socialna demokracija in ne ženska emancipacija.

Čudovito je, da se kapitalistični zagovorniki družabne morale nič ne branijo, sprejemati žene na delo, če jih morejo bolj izkoristiti kakor moške. Ako žena ceneje dela, ako si da predpisovati več ur, ako bolj potrpežljivo prenaša brutalnosti podjetnikov in priganjačev, je kapitalistu desetkrat ljubša od moškega delavca. A tudi s tem, da plačuje kapitalizem možkim delavcem premalo za prehrano družine, sili ženo, da gre še ona iskati zaslužka. V krajih, kjer je za žensko delo količkanj prilike, kakor n. pr. v Ljubljani s tobačno tovarno, so podjetniki že vajeni opravičevati malenkostne moške mezde s stereotipnimi besedami: Saj gre tudi žena lahko v fabriko zaslužiti.

Taka nasprotja med moralno in dejanskimi razmerami se v kapitalistni družbi ravno tako ne dajo odpraviti kakor odvisnost delavstva od kapitalizma. Ampak stopnja odvisnosti je vendar lahko različna. Izkoriščanje je lahko večje ali manjše in delavsko varstvo ima nalogo, braniti delavstvo najhujše nevarnosti.

Premili nasprotniki ženske enakopravnosti opravičujejo svoje stališče najrajši s pripovedovanjem, da so med možem in ženo razlike. To je gotovo, ker drugače sploh ne bi bilo dveh spolov. Razlika je n. pr. ta, da pri ženskemu organizmu več nevarnosti kakor moškemu in da je vsaka škoda ženskega organizma lahko nevarnost tudi za

bodočo generacijo. Tudi nočno delo, ki sicer nikomur ni preveč koristno, je za ženo posebno škodljivo, zlasti nočno delo v industrijskih podjetjih, v tovarnah z izprijenim zrakom i. t. d. Moškega slabi tako nočno delo, ženo ubija. Nočno izrabljanje žene po tovarnah je sistematičen umor.

To sramotno izkoriščanje ženske delovne moči je imel preprečiti zakon, ki ga je sprejela poslanska zbornica. Kakor smo že javili, je ravnala po sklepu bernske mednarodne konference za delavsko varstvo, ki je imela vseskozi oficilen značaj. Tudi avstrijska vlada je bila na tisti konferenci zastopana in je soglašala z onim sklepom. Gosposka zbornica, ki se smatra za poklicano varuhinjo avtoritete, bi bila že zaradi tega morala sprejeti zakon. Toda odklonila ga je. Kajti v gosposki zbornici sede mogočni kapitalisti, ki tisti hip pozabijo na vso moralno in na vsa etična načela, ko bi se imeli interesi njihovega žepa le nekoliko vtisniti.

Zrtve, ki bi jih zakon o ženskem delu zahteval od kapitalistov, ne bi bile kdove kako velike. Po dnevi bodo itak še nadalje izkoriščali ženske, le po noči bi jim imeli ostati samo moški. Toda za vsako malenkost planejo hujšaki denarne mošnje takoj pokonci in vlada, ki bi imela dolžnost braniti svoj zakon, se ne zgane. Trgovinskega ministra dr. Weisskirchnerja ni bilo niti na oni seji in živ krst se ni v imenu vlade oglašil, da bi bil plemenito gospodo poučil.

To so važna znamenja. Delavci, ki jih ne bi vpoštevali, bi sami sebi kopali grob. Tri leta lahko opazujejo, na kakšne težave naletavajo socialni demokratje že v poslanski zbornici z vsakim koščkom socialne reforme. V odsekih se zavlačujejo vsi predlogi. Načrti se po nepotrebnem oddajajo vsakovrstnim »svetom«, le da se trati čas. In če se nazadnje posreči, da se sklene kakšna malenkost v zbornici poslancev, ji nastavijo nogo v gosposki zbornici.

To niso posamezni slučaji. To je sistem. In to trajno, krčevito nasprotovanje mora vendar tudi indiferentnim delavcem odpreti oči.

Zadnji dogodek jim razkriva košček kapitalistične organizacije, ki ima svoje zaupnike in postojanke povsod. Zoper vse to zlo pa ni drugega zdravila kakor sredstvo, ki se pridiga že dolgo: Delavska organizacija!

Organizirani delavci pač spoznavajo to. Saj so menda zato organizirani. Seveda je tudi v teh vrstah še vse preveč malomarnosti. Politična organizacija daleč zaostaja za strokovno, a brez dobre politične organizacije je dobro politično delo nemogoče. Koliko je le v večjih mestih, v Ljubljani, v Trstu, v Gorici itd. strokovno organiziranih delavcev, ki jim je politična organizacija še deveta briga? Koliko jih je, ki se niti ne poučujejo o političnih dogodkih, o političnih potrebah, ker niti ne čitajo svojega političnega lista! In koliko jih je sploh indiferentnih!

Če pa ne pridobimo teh tovarišev za svojo organizacijo, ne bomo nikdar mogli doseči zadostnih uspehov. A kako naj jih pridobimo? Kdo naj jih pridobi? Čakati vendar ne moremo, da priplava sveti duh in jim na čudežen način razsvetli glave in pokaže, da je njihov prostor v vrstah bojevnega proletariata. Nihče drugi ne more opravičiti tega neizogibnega dela kakor tisti, ki so s temi malomarnimi ali nezavednimi tovariši skupaj na domu in na delu. Dolžnost vseh poštenih socialistov je agitirati in agitirati, neumorno agitirati za politično organizacijo in za časopisje. Dolžnost delavcev je skovati si orožje, s katerim se v težkih bojih, ki nas čakajo in ki se že javljajo, lahko pribore zmago. Zadnji čas je, da bi zavedni delavci vpoštevali ta klic. Kdor ni agitator, sploh ni resničen socialni demokrat. Kdor hoče biti resničen socialni demokrat, bodi agitator!

Vasičev proces.

Grof Aehrenthal je postal nervozen.

Vse časopisje, na katero ima vodja naše zunanje politike kaj vpliva, piše nenavadno mnogo o belgrajskem procesu proti Vasiću in najbolj zgovorni so krščansko socialni listi. Nikjer pa ni najti objektivne kritike o razpravi in o tem, kar je dokazala in česar ni dokazala, ampak glavna melodija izzveneva povsod v — napadih na Masaryka. Če bi ne bila stvar že preveč kompromitirana, se ne bi začudili, ako bi nazadnje še Masaryka obtožili radi veleizdaje, ker se je drznil očepeljati v Belgrad, da je bil navzoč na obravnavi.

Profesor Masaryk se zaa gotovo sam zagovarjati in mi bi ne črhili besede, ako bi šlo za osebno Masarykovo zadevo. Toda čimbolj se Aehrenthalovi podrepaniki trudijo, da bi pokopali stvar in jo pokrili s pozabnostjo, tem jasneje je, da se mora v interesu očiščenja naše politike do dobrega razjasniti. Vpričo zavijanja podkupljenih listov, katerim se med drugim pridružuje tudi naš »Slovenec«, se je treba predvsem še enkrat spomniti, kaj se je godilo.

V Zagrebu je bilo 54 Srbov obtoženih radi veleizdaje. Očitno se jim ni nič manj, nego da so snovali v zvezi s kraljevino Srbijo zaroto, ki je imela odcepiti od Avstrije Hrvaško in Slavonijo, kos Ogrske, Bosno in Hercegovino, pa Dalmacijo, Istro in če bi šlo, tudi slovenske dežele, pa jih združiti s Srbijo. Več kakor pol sto obtožencev je dolge mesece čepelo v ječi in končno so bili okrutno obsojeni. Za prizadete obtožence je bila to strašna usoda. Toda obdolženi niso bili le tisti, ki jih je državni pravdnik zagrebelški pribral pred sodišče. S procesom so hoteli politično zadeti hrvaško-srbsko koalicijsko. In še več. Bivši ban baron Rauch je s svojega visokega mesta drzno trdil, da so Hrvatje, Srbi in Slovenci sploh veleizdajalci ter da obsega zarota na tisoče in tisoče oseb, ki hočejo ustanoviti zvezo jugoslovanskih republik pod vrhovnim gospodstvom srbskega kralja.

To pač ni bila malenkostna obdolžitev. Njene posledice so se opažale povsod. V ogrskem državnem zboru je Wekerle izjavil, da je bila aneksija Bosne in Hercegovine potrebna radi teh »jugoslovanskih homatij«. Še bolj so omenjene denunciacije vplivale na notranjo politiko. Zasledovanja »veleizdajalcev« so se množila. Ne le na Hrvaškem, ampak tudi v Bosni in Dalmaciji. Poizkušali so tudi pri nas uprizoriti podobne afe. Spominna podlo vlogo, ki so jo takrat igrali naši klerikalci, je še svež.

To so bile torej nedvomno notranje zadeve. Radi njih so trpeli avstrijski, oziroma ogrski in hrvaški državljani. In ko je Friedjungov proces razkril, da so imele vse denunciacije svojo podlago v »dokumentih«, ki so bili falsificirani, ter da so bili ne le posamezni obdolženci, ampak takorekoč jugoslovanski narodi sploh po krivem sumnični in preganjani, jim je bil dokaz o falsifikatih edina opora, da pridejo do pravice in zadostjenja. S Friedjungovim procesom pokopati vse, kar je bilo, pa živeti dalje, kakor da ni bilo nič, bi bilo toliko, kolikor dajati potuho vsem bodočim obrekovalcem, provokaterjem in denunciantom.

Prvi hip je bilo videti, kakor da je rezultat Friedjungovega procesa prinesel voditeljem avstrijske zunanje politike, za katere se je bil izpostavil Friedjung, le veliko blamažo. Že to bi pravzaprav moralo zadostovati, da bi se bili tisti umaknili, ki so bili blamirani. To se ni zgodilo.

Pač pa se je sčasoma zgodilo nekaj drugega. Profesor Masaryk je dobil podatke, ki so zelo opravičevali sum, da je bilo avstrijsko poslanstvo v Belgradu v zvezi s falsifikatorjem. Sum je segal še dalje: Da so se falsifikati fabricirali po naročilu poslanstva.

To vendar ni bagatela! In če Aehrenthalovi časopisi zdaj očitajo Masaryku, da je stopil v zvezi z ljudmi, ki so sovražniki Avstrije, tedaj se delajo, kakor da so pozabili, proti komu so bile vse tiste falsifikacije naprjene. V Vasičevi zadevi gre lahko za razmerje med Avstrijo in Srbijo. Končno si ne sme Aehrenthal domišljati, da ima o tem razmerju le on govoriti. Ampak povrh gre še za nekaj drugega, namreč za razmerje med avstrijskimi državljani in onimi, ki vodijo njihovo politiko. V to razmerje je moral posvetiti Vasičev proces. Kaj napravijo v Srbiji z Vasičem, to nas v Avstriji malo briga. Ampak če se je v tem procesu dokazalo, da je Vasič falsificiral dokumente sporazumno z avstrijskim poslanstvom, tedaj je položaj ta, da se je v belgrajskem avstrijskem poslanstvu kovala zarota zoper avstrijske oziroma ogrsko-hrvaške državljane. In da je za to vprašanje neobhodno potrebno pojasnilo, ne bodo utajili vsi Aehrenthalu služuči časopisi.

A namesto da bi njih pisanje pomagalo Aehrenthalu iz vode, ga še bolj tlači v blato. Kajti če bi ne bilo nič drugega, so doslej nedvomno dognana protislovja v Aehrenthalovih besedah. V delegacijah je gospod grof kratkoma tajil vsako zvezo poslanstva z Vasičem, sedaj priznavajo njegovi listi, med njimi na čelu krščansko socialna »Reichspost«, da je Swientochowski prevzemal dokumente in da jih je — prepisaval, češ Vasič se je bal, da bi jih v »Slovanskem Jugu« utegnili pogrešati. Popolni tajitvi sledi torej kos priznanja. Kako daleč je še do popolne resnice? Če ima avstrijska delegacija še količkanj samozavesti, ne bo smela mirovati, dokler ne dožene te popolne resnice. Z blatenjem Masaryka se ne zagradi pot do tega cilja.

Politični odsevi.

* **Notranji politični položaj** je popolnoma nejasen. Novo leto je na pragu a nihče še ne ve, kaj in kako bo z novo vlado. Glavno težišče položaja je še vedno na Češkem. Edino kar bi bilo naravno in kar bi imelo zmisla za sestavo novega ministrstva, bi bila koalicija nemških, čeških in poljskih, eventualno tudi jugoslovanskih meščanskih strank, iz katerih bi se imenovali novi ministri. Taka koalicija pa ni mogoča, če se ne pobotajo Čehi in Nemci. A pravne konference, od katerih pričakujejo ta rezultat, se nadaljujejo še le prihodnji mesec. Kaj bo dotelej, je še neznano. Ali ostane Bienerthov provizorij? Ali se imenuje nova provizorična vlada? ... Avstrija je potrpežljiva, pa si ne beli glav s takimi vprašanji.

* **Izmed sedanjih Bienerthovih ministrov** ima, kakor zatrjujejo v parlamentarnih krogih, Haerdtl na vsak način zapustiti kabinet. Baj ga hočejo imenovati za namestnika v Gradcu. Razun tega pravijo, da pojdeta oba Poljaka Bilinski in Dulemba, nadalje minister dela Ritt ter vodja poljedelskega ministrstva Popp. Krščanski socialci niso složni. Eni zahtevajo, da ostane Weisskirchner, drugi bi radi imeli Witteka zopet za železniškega, tretji pa Pattaia za justičnega ministra.

* **Ministrske liste** se zdaj prav pridno fabricirajo, kljub temu, da je položaj popolnoma nejasen. Za slučaj, da se sestavi parlamentarna vlada, bi nemški nacionalci radi spravili dr. Sylvestra za železniškega in dr. Urbana za finančnega ministra v kabinet. Radi nemškega ministra rojaka sta predve struji; ena priporoča Eppingerja (naprednjaka), druga pa radikalca Pacherja. Tudi Poljaki imajo že svoje kandidate: Glombinskega, Kozlowskega, eventualno Starzynskega, Germana, Stapskega. Čehi niso edini, kljub temu, da imajo v parlamentu enoten klub. Mladočehi

bi radi imeli Fiedlerja v vladi, klerikalci Hrubana, agrarci pa Praška. Govori se pa tudi, da bi Škarda lahko zopet postal češki minister, ali pa Bráf.

* **Vojna reforma**, ki se predlaga ogrskemu državnemu zboru, je že objavljena. Razun zakona o ogrskem domobranstvu bo enaka reforma predložena — seveda nekaj pozneje — tudi avstrijskemu zakonodajstvu in ker bo zelo globoko zasegala v interese ljudstva, je delavstvu priporočati, da ji posveti najresnejšo pozornost. Reforma obsega sledeče načrte: 1. Brambovski zakon. 2. Načrt novega vojaškega kazenskega procesa. 3. Za Ogrsko nov domobranski zakon. 4. Reforma zakona za podčastnike. 5. Predlog o dodajanju predprege. 6. Načrt o rekviziciji konj v slučaju mobilizacije. 7. Načrt o izpremembi vojne takse. 8. Zakon o nastanjanju. 9. Zakon o podpiranju družin rezervistov, ki so na orožnih vajah. — Z novim brambovskim zakonom se ima vpeljati dveletna služba za vse čete izvenzemski kavalteriji in jezdečo artiljerijo. Sočasno se ima znatno povišati vsakoletno število rekrutov. Nekateri izpremembe se imajo vpeljati za enoletne prostovoljce. Za ogrsko domobranstvo se ima med drugimi novotarijami vpeljati tudi artiljerija.

* **Na Ogrskem** imajo navado, da politične stranke ob novem letu pozdravljajo svoje voditelje, ki ob tej priliki govorijo o politiki. Tudi letos je pričakovati take govorance. Značilno je, da grofa Khuen Hedervaryja ne bo pozdravil predsednik vladne stranke Desider Perczel, ampak znani reaktivni grof Stefan Tisza, ki bo baje govoril o volilni reformi. Bolj zanimivo bo pač, kaj bo odgovarjal Khuen. — Košut bo govoril o nalogah neodvisne stranke.

* **Košutova stranka** ni zadovoljna, da otvori nadvojvoda Fran Ferdinand delegacije. Njeni časopisi pripovedujejo, da je nadvojvoda prijatelj trizializma. Na tihem menda sami ne verjamejo tega.

* **Viljem II.** postane časten doktor filozofske znanosti. Vseučilišče v Kološvaru mu podeli ta naslov. Viljemova filozofija je pač nekoliko čudna. Če bi ga kje imenovali za doktorja zgovornosti, bi se bilo manj čuditi.

* **Grof Ballestrem**, ki je bil od leta 1898. do 1907. predsednik nemškega državnega zbora, je v soboto umrl. Priznavali so mu, da je bil zelo nepristranski predsednik.

* **Na Danskem** je ministrski predsednik Berutsen predložil državnemu zboru zakonski načrt, po katerem se ima razširiti ženska volilna pravica na vse ženske nad 25. letom. Število poslancev se ima od 114 pomnožiti na 132. Obenem se imajo uravnati volilni okraji.

* **Na Kitajskem** se nadaljuje boj za ustavnost. Državni odbor je sklenil izdelati spomenico, ki bo kljub vladarjevemu zaničanju zahtevala, da se skliče parlament, ki bo odgovoren ljudstvu. Če se to ne zgodi, grozi državni odbor, da se razide.

* **Kitajski cesar** je izdal ukaz, da se sestavi načrt za ustavo, s katerim se ima vpeljati ljudstvu odgovoren parlament.

* **Pri avstralskih volitvah** je Delavska stranka zmagała za parlament v Viktoriji, Queenslandu in v New Sud Walesu. — Stranka ni socialno demokratična, ampak ima program takozvane Fabian-družbe, ki se nagiba k državnemu socializmu.

Žandarske puške na Ogrskem.

Človeško življenje je v nekaterih deželah zelo poceni. Med temi je tudi Ogrska, ki se sicer močno trudi, da bi si v Evropi pridobila glas civilizacije in kulture, pa vendar ne more in ne more premagati sirovega barbarizma. Fevdalna aristokracija, ki ima odločilno besedo pri vladi, v parlamentu in v županijah, sicer visoko čisla svoje pravice in predprave. Zato pa je življenje delavcev in kmetov kaj malo vredno, zlasti pa še, če kmetje niso Madžari. Žandarji imajo pač tudi v drugih deželah puške in sicer povsod take, da se z njimi lahko strelja. A malo kje se te puške tako rade in tako hitro sprožijo kakor na Ogrskem. Podobne vesti so že večkrat prihajale iz dežele politične brezpravnosti. Zadnje poročilo o takem dogodku je prišlo tik pred božičem.

V vasi Galac na Sedmogradskem so imeli voliti župana. Kmetje, v tem kraju večinoma Rumuni, so bili zelo naivni; mislili so namreč, da smejo voliti tistega, ki ga smatrajo za najbolj sposobnega. Take misli pač lahko nastanejo na Ogrskem, kjer so fevdalci silno ponosni na županjsko avtonomijo. Toda kar velja za veleposestnike v županiji, ne velja za kmeta na vasi. Tu mislijo mogotci, da imajo kmetje voliti take starešine in župane, ki jim bodo lepo tlačnili. Kmetje so kandidirali nekoga Jana Maršeu. O njem pa ni hotel ničesar slišati vrhovni stolni sodnik (politični uradnik). Vsled tega je prišlo na občinskem uradu do ostrega konflikta. Kmetje, ki so mislili, da mora nji-

hova pravica tudi kaj veljati, so bili zelo razburjeni. Da jim pokaže, kdo je gospod, je vrhovni stolni sodnik Visztray poklical orožnike. In žandarji so smatrali svojo nalogo tako resno, da so takoj »konstatirali« nevarnost, ki se da odstraniti le s puškami. Hipoma je bilo orožje pripravljeno in puške so počile. Kmet Nikolaj Šiogu je bil na mestu mrtve. Jan Bruda je bil težko ranjen in je čez dve uri umrl. Kmetje Nikolaj Komsa, Mihal Burca, Ivan Todor, Ivan Blencu, Ivan Marku in Paskal Issaika so dobili težke poškodbe.

Orožniki so izstrelili šest salv na kmete. Evropskemu človeku se zježe lasje na glavi, če sliši tako povest. Na Ogrskem so takih dogodkov bolj vajeni, pa se ne razburjajo tako hudo. Toliko so pa že civilizirani, da napravijo preiskavo. Izvršila se je tudi v Galacu in sicer neodvisno. Preiskaval je tisti Visztray, ki je bil poklical orožnike in za par ur je že dognal, da so žandarji po pravici streljali. Kdo bi se po taki preiskavi še upal dvomiti, da je to res?

Domače vesti.

Ljubljana in Kranjsko.

Klerikalci in občinske volitve v Ljubljani.

Naši klerikalci so z novimi občinskimi volitvami takorekoč gotovi. Občino imajo pravzaprav že v žepu, le tako milostivi so še, da ne zahtevajo za vsako ceno klerikalnega župana. Izračunali so pa, da bodo v novem občinskem svetu natančno tako močni kakor njih nasprotniki, kar je po njihovem mnenju skoraj ravno tako, kakor če bi imeli večino.

Takozvana »Obrambna zveza zavednih obrtnikov v Ljubljani«, ki ima znanega klerikalnega petelina in »prijatelja« delavcev Weibla na čelu, je imela v pondeljek dopoldne v »Rokodelskem domu« shod, na katerem je deželni odbornik dr. Zajc nastopal kot volilni prorok. Da so imeli občinske volitve kot prvo točko na dnevnem redu, se ni čuditi. O svojih željah govori človek najraje. In klerikalcem je sedaj pač prisrčna želja, dobiti Ljubljano v svojo pest.

Ker je občinska volilna reforma v prvi vrsti koristna klerikalcem, jo je dr. Zajc seveda hvalil. Kdo bi mu to zameril? Sami pač ne bodo pripovedovali, da so ustvarili spako. Da se bahajo s proporcionalnim sistemom, bi bilo čisto prav, če bi ga bili vpeljali s čistim namenom in če ga ne bi bili popačili z mešanico v tretjem razredu, kjer so dosedanjim nevolilcem nagnali še enkrat privilegirane volilce na vrat in tako spustili skozi zadnja vrata pluralni sistem v volilni zakon. Proporcijo so vpeljali zgolj iz sebičnosti, zato je tudi njih čaharija neiskrena.

Toda ker se sedaj s kritiko nič ne izpremeni, nas bolj zanimajo klerikalni računi. Matematika drja. Zajca je sledeča:

V prvem razredu bo 2400 glasov; od teh dobi 1020 glasov (kako natančno!) Slovenska Ljudska Stranka, 960 narodno-napredna, 320 pa nemška stranka. Torej bi dobili klerikalci v tem razredu 7, liberalci 6, Nemci pa dva mandata.

V drugem razredu računa tako: Volilcev bo 6000; dobili bodo klerikalci 2400, liberalci 2000, socialni demokrati 1000, Nemci pa 600 glasov, torej klerikalci 6, liberalci 5, socialni demokrati 2, Nemci pa 1 mandat.

V tretjem razredu: Volilcev 12.000. Za klerikalce računa 4500, za liberalce 4000, za socialne demokrate 2500, za Nemce 1250 glasov, torej za klerikalce 6, za liberalce 5, za socialne demokrate 3, za Nemce 1 mandat.

Tako daje Zajčev račun za občinski svet sledeči rezultat:

Slovenska ljudska stranka	20
Narodno-napredna	16
Socialno-demokratična	5
Nemška	4

In dr. Zajc komentira nadalje: Nobena stranka ne bo imela sama zase absolutne večine. Če bi se sestavil svobodomiseln blok iz narodno-napredne in socialno demokratične stranke, bi štel 21 članov proti 20 klerikalnim. In če bi bil iz imenovanega bloka izvoljen župan, bi stalo 20 proti 20.

To so bile besede klerikalnega govornika. Od teh do tajnih klerikalnih misli je pa še kos pota, ki se nam kolikor toliko pojasnijo, če pomislimo, da je dr. Zajc pač računal, koliko mandатов prisodi Nemcem, da pa nis temi mandati nikakor disponiral. Če bi jih bil prištel svobodomiselnemu »bloku«, tedaj bi bil splaval ves njegov račun o ravnotežju po vodi. A da bi klerikalci že iz agitačnih namenov radi obesili Nemce svojim nasprotnikom na škrice, je povsem naravno. Če tega ne store, je tudi molk zgovoren. Klerikalci namreč že kombinirajo klerikalno nemški blok in njihov neizrečeni račun je ta:

Liberalci in socialni demokrati dobe . . . 21
Klerikalci in Nemci 24
mandatov. In tako jim fantazija slika večino in — klerikalnega župana.

Seveda se dajo Zajčevi računi izpeljavati samo s klerikalnim peresom na klerikalnem papirju. Skromnost »Slovenske Ljudske« je tako velika, da pripisuje sebi kar v vseh treh razredih relativno večino. To se pa vendar pravi po jakejših plesati. Novi volilni zakon bo pač marsikaj izpremenil, ampak da bi se vse dosedanje manjšine kar čez noč izpremenile v večine, je pa že več kakor optimizem. Prvi in drugi razred bosta obsegala približno tiste volilce, ki so bili doslej v vseh treh starih razredih. Tu pa je bila klerikalna večina tako ogromna, da se ni upala niti postavljati kandidatov. Zlasti v tretjem razredu niso pokazali klerikalci niti toliko glasov kolikor socialni demokrati. Nihče ne bo trdil, da sploh niso imeli volilcev. Ali če bi bilo razmerje tako, kakor ga slika dr. Zajc, tedaj bi bili morali klerikalci že po starem volilnem redu dosegati čedne uspehe. In da ne bi bili napenjali vseh moči, če bi se bili zavedali svoje sile, naj pripovedujejo branjevkam.

Z njihovega stališča je seveda razumljivo, da begajo volilce z velikanskimi številkami in s svojo bodočo zmago. Ampak za uspeh je treba tistega, ki bega in tistega, ki se da begati. Teh pa v Ljubljani še ne bo toliko, kolikor bi klerikalci radi. In da med delavci ne bodo našli toliko backov, kolikor bi jih potrebovali, bo skrbela socialna demokracija.

— **Ob novem letu** voščijo ljudje svojim znancem in prijateljem vsakovrstne dobrote. Kaj pa ljubljanski sodrugi svojemu glasilu, katero bi pač morali smatrati za svojega posebno dobrega prijatelja? Novo leto je čas za novo naročilo. Dosedanji odjemalci pa bodo slabo izvršili svojo dolžnost, ako ne store nič drugega, kakor da obnove naročnino, kar se razume samo ob sebi. Če žele ne le listu, ampak tudi sami sebi napredka, tedaj je treba nekaj več; potruditi se morajo, da pridobijo listu novih zvestih odjemalcev. List jih potrebuje, da se more razvijati, naročniki jih potrebujejo, da jim bo mogel list več dati. S tem delom koristijo listu in sebi. Koristijo pa tudi stranki, katera izvršuje svoj vpliv glavno potom svojega lista. In če koristijo stranki, koristijo s tem zopet v prvi vrsti sami sebi. Če jih torej prosimo, naj malo bolj marljivo agitirajo za list, ne zahtevamo od njih nikakršnih žrtev, temveč le nekoliko več brige za njih lastne interese. Od sodrugov, ki so naročeni na list, smemo pač misliti, da so prepričani socialni demokrati, da jim torej gre za napredek stranke in za zmago delavstva. Tedaj pa jim mora biti tudi jasno, da se ta zmaga nikdar ne pribori brez dobrega orožja. To pa je v prvi vrsti strankino glasilu. Na novega leta dan naj se vsak sodrug vpraša, koliko novih naročnikov je pridobil »Rdečemu Praporu«. In če si mora reči, da nobenega, tedaj naj si kar v brk pove, da je premlačen, za težke delavske boje slabo poraben socialni demokrat.

— **V Ljubljani** bi »Rdeči Prapor« lahko imel 3000 odjemalcev, če bi bil le vsak organizirani delavec tudi naročnik. Kaj to pomeni? List bi se lahko tako povečal, da bi dajal svojim čitateljem ne le tisto, kar jim mora kot socialno demokratično in vzgojevalno glasilu v prvi vrsti dajati, ampak tudi novice, katerih si čitatelji žele, za katere pa danes ni prostora, ker ga še za nujnejše reči ni dovolj. In če bi imel v Ljubljani 3000 naročnikov, bi jih na Kranjskem lahko imel 7000. Nič drugega ne bi bilo treba, kakor da bi se dosedanjim naročniki resno polotili agitacije za svoj list in mlačnežem dopovedali, da je njih dolžnost, naročiti strankino glasilu. A če bi imeli 7000 naročnikov na Kranjskem, bi bil do dnevnika le en skok, brez posebnih žrtev posameznika. Ta razvoj je mogoč. In če bi bilo med sodrugi dobre volje, bi bil mogoč v prav kratkem času. Zakaj ni te dobre volje? Zato ker zaupajo sodrugi premalo sami sebi. Z novim letom začne v Salzburgu izhajati socialno demokratičen dnevnik. Kar je mogoče tam, to bi moralo biti pač tudi na Kranjskem mogoče. Ampak sodrugi bi morali ob vsaki priliki misliti na svoj list, širiti zanimanje zanj in poučevati tiste, ki še ne razumejo, kako važno je glasilu za stranko. Novo leto je pred durmi; naj bi to spodbudilo sodruge.

— **Poslanec Mandelj** je odložil svoj deželnozbornski mandat. V skromnih razmerah slovenske politike je to že dogodek in ni se čuditi, da se o njem že piše in se bo pisalo. Značilno je, da imajo liberalni časopisi prej poročilo o tej demisiji kakor klerikalni. Če »Slovenec« molči, je to dokaz, da mu je zadeva neljuba in nehoti potrjuje, da v klerikalni stranki res ni tistega soglasja, s katerim so se včasih radi bahali.

— **Ljubljana** mora biti pač strašno nevarno mesto. Tega si Ljubljancem doslej

pač niso mislili. Pa mora vendar biti tako. Zakaj slavni cenzuri visoke deželne vlade se mora verjeti. In ta slavna cenzura, pri kateri gospoduje modrost vseh modrosti, je konstatirala to grozno nevarnost. Obžalovati je le, da ni povedala, v čem tiči največji strah. Ampak hudo mora biti na vsak način, kajti ime naše »bele« Ljubljane se ne sme izreči na ljubljanskem odru. Slavna cenzura je pregledala E. Kristanovo dramo »Samosvoj«. Dolgo jo je pregledovala in končno je sklenila, da se sme igrati, ampak iztrebiti se mora iz nje predvsem ime Ljubljane. Graščak ne sme povedati, da gre v Ljubljano, kmetje ga ne sme vprašati, če gre v Ljubljano, gospa ne sme dekleta vprašati, če bi šlo z njo v Ljubljano. Kaj so Ljubljancani storili, da njih mesto naenkrat ne sme imeti imena, ampak mora biti nekrščeno? . . . Slavna cenzura je s svojim rdečim svinčnikom seveda še več črtala, še mnogo več in zadnja beseda o tem se izreče na drugem mestu. Ampak da bi ne bili Ljubljancani preveč užaljeni, moramo povedati, da je tudi Triglav nevaren. Graščak Romè bi imel nekje v drami reči: »Ali hočeš domači kokoši dopovedati, kako lepo je nad Triglavom?« Tega ne sme reči. Slavna cenzura ne trpi Triglava. A gospod cenzor je tako ljubezniv, da kar sam pove, kaj se ima reči mesto tega. Evo: »Ali hočeš domači kokoši dopovedovati, kako lepo je na — ledenici?« Ali se smejete? Nikar, nikar. Gospod cenzor je zelo resno nagubančil čelo. On ne pozna šale. Seveda — slovenščine tudi ne pozna. Sicer bi vedel, da je ledenica v slovenščini to kar v nemščini »Eiskeller«. In da bi bilo v ledenici posebno lepo, tega menda tudi orli in jastrebi ne verjamejo. To verjame samo ljubljanski cenzor.

— **Dr. Krek** je pred kratkim objavil v »Slovenec« članek o disciplini in subordinaciji v klerikalni stranki, o kavarniškem dimu in inteligenci ter o nepotrebnih elementih. Vodilna misel članka je bila ta: V stranki ne potrebujemo ljudi, ki mislijo in razmišljajo, ne ljudi, ki kaj znajo, ne ljudi, ki imajo politično voljo, ampak klerikalne soldate, ki znajo ubogati in res ubogajo. Za komandanta imamo Šusteršiča (Krek bi bil rajši generalstabšef) in ta dela in ukazuje, kakor hoče. Kar dela, mora biti prav, kar ukazuje, se mora ubogati, vse drugo je odveč. Kdor bi hotel še vedeti, zakaj to dela tako in tako, kdor bi vpraševal, čemu se ukazuje to in to, je nadležna sitnoba. Take navade imajo posebno ljudje, ki so izmed inteligence zabredli med klerikalce. Škoda, da so sploh kdaj prišli. Klerikalna stranka naj vsekakor gleda, da se jih iznebi čimprej. — Ta članek je dal tudi liberalnemu časopisju povoda za kritiko. Bilo je ogorčeno, kritika je bila pikra. Toda dr. Krek je imel čisto prav. Očitno je on najodkritosrčnejši v klerikalni stranki. Saj je res: Česa ima inteligenca iskati v klerikalni stranki? Dr. Krek razume natančno, da človek, ki ima poleg slepe vere še kaj drugega, ne more biti klerikalec. In povsem logično vprašuje: Zakaj ste torej klerikalci? Česa iščete pri nas? Prepričanje Vas ni privedlo. Torej ste hinavci. Ergo pojdite, odkoder ste prišli! . . . Ali nima prav? Da obenem zahteva brezpogojno pokorščino, to pa pravzaprav ne more iznenaditi nikogar. Na taki slepi ubogljivosti je bila sezidana vsa klerikalna stavba in že davno je veljalo, da so klerikalni pristaši »backi«. To torej ni nič novega, le da menda še nihče ni tako iskreno povedal tega kakor dr. Krek. Vprašanje je le, če ga bodo tisti, ki hočejo biti kaj drugega kakor backi, ubogali. Kakor dr. Krek, tako vemo mi in tako ve vsaka zdrava glava, da so ljudje, ki niso klerikalni po prepričanju, šli tja iz popolnoma enostavnega nagiba: Iz koristljubja. Eni mislijo na materialne dobičke, drugi so častihlepni, eni in drugi vedo, da se s pomočjo vladajočih laže dosežejo vsi taki cilji. In če so imeli toliko »moralne moči«, da so slekli svoje nekdanje prepričanje, če so ga sploh kdaj kaj imeli, bodo tudi tako »moralno močni«, da ostanejo kljub Krekovim brcam tam, kjer jim cveto lepše rožice. Krek bi rad, da bi se stranka otesla takih političnih pritepenec. Zaman! Medtem ko on dosedanje podi iz stranke, se pehajo še vedno novi vanjo. Tega procesa ne bo ustavil noben Krek. Prav pa ima, če se ga boji. Kajti s temi pridošleci prihaja v klerikalno stranko seme nezadovoljnih elementov, ki bo vzklilo, čim bodo spoznali, da tudi klerikalna stranka ne more izpolniti nad vseh streberjev. Tedaj se bo izpolnilo proročanstvo: Perditio tua ex te Israel!

— **Božičnica mladinskih delavcev**, ki je bila v pondeljek pri Poljšaku, je lepo uspela. Pevski zbor se je prav dobro obnesel, tudi diletantje so, če se vpoštevajo, da so razven režiserja sami začetniki, dobro opravili svojo nalogo. Vsa veselica je bila prav animirana.

— **Povest o umoru in samomoru** pod Rožnikom se je na Štefanov večer raznesla po Ljubljani. Na srečo je bila pretirana, vendar je tudi tisto, kar je resnice na dogodku, dovolj resno. 25letni likalec vozov Julij Ha-

bit iz Maribora je bil ljubosumen na 22letno služkinjo Marijo Planinškovo. V ponedeljek večer jo je zvalil na Često na Rožnik blizu Vile Kredarice in ji jel očitati nezvestobo. Po kratkem prepiru jo je napadel z nožem in jo na zadnji strani glave težko ranil. Potem je dvakrat ubodel sebe v prsi in si prizadel nevarno rano. Dekle so odpeljali s fikerjem, njega pa z rešilnim vozom v bolnišnico.

— **Umor**, ki se je zadnji teden dogodil v Ljubljani, je v mestu povzročil mnogo razburjenosti. Da gre za umor, ne pa za uboj, je že takorekoč dognano, ker se je javil neki ključavničarski pomočnik, kateremu je Novak na Krakovskem nasipu povedal, da je ubil svojega smrtnega sovražnika. Novak je v preiskovalnem zaporu deželnega sodišča. Če bo žalostni dogodek soditi bolj s kriminalističnega, ali pa bolj s psihiatričnega stališča, se bo pač še le pokazalo. Prehitra sodba brez poznavanja vseh posameznosti pač ni priporočljiva. Umor je seveda grozno dejanje, a način, kakor ga je izvršil Novak, je tako nečloveški, da ga bo človeški čut rajši pripisoval bolnemu umu, dokler ni dokazano nasprotno.

— **Dr. Zajec je konfisciran.** Temu se menda sam najbolj čudi, kajti dr. Zajca, klerikalnega poslanca in deželnega odbornika, vidimo slej ko prej hoditi po Ljubljani in niti rdečih križev nima na hrbtu. Pa vendar je konfisciran in sicer iz samega spoštovanja in strahu za njegov moralni blagor. To pa je prišlo tako. Šaljivec Alešovec je nekoč napisal burko v enem dejanju: Eno uro doktor. To šalo je na Štefanov dan uprizorila družnica mladinske zveze na svoji veselici. Ker je za vsako tako prireditel iz ozirov državne varnosti treba specialnega dovoljenja gledališke eenzure, je omenjena zveza predložila knjižico visoki deželni vladi. Alešovec — hm — to je bil tak bohémien, ki je parkrat celo sedel na žabjeku; torej je na vsak način treba previdnosti. Njegova burka je sicer zelo nedolžna, toda kdo ve, če se v nedolžnosti obleki ne skriva tajna hudobija? In zares, gospod cenzor jo je iztaknil! Alešovec je bil tako potuhnen, da je svojega zdravnika imenoval — dr. Zajec. To je seveda nevarno, za božjo voljo! Dr. Zajec ni le poslanec, temveč celo deželni minister. Kaj bi bilo, če bi se njegovo ime imenovalo v burki! Alešovec Zajec je sicer zelo nedolžen, celo plemenit človek, ki je v Švici nekomu rešil življenje. In s politiko nima nič opraviti; Alešovec niti ne pove, če ima sploh kakšne politične nazore. In kranjskemu deželnemu odborniku ni nikakor podoben. Ampak ravno tu se mora skrivati hudobija. Zakaj ga Alešovec imenuje dr. Zajca, če ni Zajcu nič podoben? Tako je uvaževal gospod cenzor in nazadnje je modro ukrenil, da se mora dr. Zajec imenovati dr. Jazbec. In tako je dr. Zajec konfisciran. In Avstrija rešena.

— **Občno konsumno društvo v Zagorju** naznanja svojim članom, da bosta dne 1. januarja v Zagorju, dne 2. januarja pa na Lokah prodajalni zaprti zaradi inventara. Člani naj se preskrbe poprej s potrebščinami, ker se dotični dan zaradi inventure blago ne bo oddajalo. Obenem se naznanja članom, da naj vračajo dividendne znamke dne 4., 5. in 6. januarja, in sicer v prodajalni na Lokah člani, ki tam kupujejo, drugi pa v Zagorju.

— **Zdravniška vest.** Med. Univ. Dr. Benjamin Ipanvic, asistent oddelka za ženske bolezni in porodništvo deželne bolnice v Ljubljani, ordinira od 1. januarja 1911. naprej na Zaloški cesti nasproti Šarabona od 11—12 predpoldne, od 3—4 popoldne.

Trst.

— **Veliko novoletno veselico** priredi »Ljudski oder« v nedeljo, 1. januarja 1911. ob 8. zvečer v veliki dvorani Delavskega Doma. Na sporedu je petje, godba, dramatična predstava, loterija in ples. Prvi del obsega sledeče točke: 1. A. Nedved: Di-jaska; moški zbor. 2. V. Klaič: Svracanje; samospev. 3. H. O. Vogrič: Lahko noč. 4. A. Nedved: Na straži. 5. N. N.: Delavski pozdrav. Zadnje tri točke poje moški zbor. Potem sledi predstava komedije v enem dejanju »Uspeh«. Spisal jo je E. Kristan, sodelujejo pa P. Pohorski, Jerica Topličeva, Kristina Jakličeva, Leonina Leonova, Matko Lovko, Marija Muha, Ivan de Grun, Primož Deževnik, Rudolf Golouh, M. Kristopolis, Draga Vrabec. Po novoletnem pozdravu sledita tombola in ples. Pričakovati je, da se tržaško delavstvo udeleži te veselice v čim večjem številu.

Vsak sodrug mora biti naročnik „Rdečega Prapora“!

Železniška nesreča v Beljaku.

Tik pred beljaškim glavnim kolodvorom se je v soboto primerila velika železniška nesreča, ki je zahtevala težke žrtve: Dvoje mrtvih in več ranjenih. Ob 6:35 zjutraj z beljaškega glavnega kolodvora odhajajoči osebni vlak št. 430 je trčil skupaj s tovrnim vlakom 455, ki prihaja iz Vrbe. Karambol se je zgodil pred postajo, pri kilometru 162,8 na vzhodnem privozu. Smrtni žrtvi nesreče sta višji sprevodnik Fran Schmied ter sprevodnik Krištof Lilg. Prvi zapušča sedmero, drugi pa dvoje otrok.

Med težko ranjenimi je dober znanec organiziranih železničarjev, strojevodja Fran Ružička, ki je poškodovan na glavi in obeh nogah. Ružička je zaupnik železničarjev v strokovni železničarski organizaciji in je tudi v politični organizaciji delaven. Znan je po večjih postajah na jugu tudi z raznih shodov. Težke poškodbe sta dobila tudi zavirač Turk in kurjač Schnitzler s tovrnega vlaka.

Ranjeni so nadalje strojevodja Smutny na glavi, nadsprevodnik Obleten na obeh nogah in sprevodnik Hoffman.

Materialne škode je precej. Službena vozova sta pri obeh vlakih razbita. Tovorni vlak je imel dve lokomotivi; obe kakor tudi pet vozov je močno poškodovanih, dočim so stroj osebne vlaka in dva vagona manje poškodovani.

Vzroki nesreče niso še popolnoma pojasnjeni, najbrže pa se je združilo več povodov. Po dosedanjih poročilih se da posneti sledeče:

Službujoči uradnik na beljaški postaji je strojevodjo Ružičko, ki je vozil osebni vlak, ob 6:35 zjutraj pravilno odpravil. Bajce je napravil napako, da ni počakal na tovrni vlak, ki je imel devet minut zamude in še ni bil v postaji. Ružička je odpeljal brez para do postajne inspekcije. Pravijo, da je bil signal postavljen na prosto vožnjo. Bajce pa je Ružička opazil, da je bilo menjalo kljub signalu postavljeno še za prihod zakašnjenega tovrnega vlaka in je na to opozoril kurjača. Za premišljevanje mu pa že ni ostalo nič časa. Prihodnji trenotek se mu je zazdelo, da se svetilo skozi gosto meglo na njegovem tiru luči nasprotne vlaka. Hipoma je storil, kar je bilo mogoče; potegnil je vakuum-zavor in prijel za dvigalo, da bi dal protipar. Tisti trenotek pa ga je že vrglo v kot.

Strojevodja na prvi lokomotivi tovrnega vlaka je začel ravno piščal in znamenje za silo in se je na vso moč trudil, da bi ustavil vlak. A bilo je prepozno, kajti razdalja je bila že prekratka. Vlaka sta trčila drug ob drugega. Vsa sreča je bila, da so lokomotive ostale na tiru. Vendar pa je bil sunek tako močan, da se je službeni voz tovrnega vlaka razbil na trske. Pri tej priliki je bil vlakovodja ranjen.

Ružička je takoj pri prvem sunku dobil svoje težke poškodbe. Kurjač se je zadnji hip rešil s tem, da je skočil s stroja. Sprevodnik Lilg od tovrnega vlaka je bil na mestu mrtev. Ko se je zgodil karambol, je bil ravno službeno na mostiču med dvema vozovoma. Vagoni so ga popolnoma zmečkali. Ko so ga izkopali izmed razvalin, je bil že mrtev. Truplo so prepeljali v mrtvašnico in v ponedeljek ob 3. popoldne pokopali.

Ružičko in Schnitzlerja ne sme nihče obiskovati.

Takoj ko se je zgodila nesreča, so poslali tja pomožen vlak. Do 11. dopoldne je bil promet ustavljen; tedaj še le je bil tir zopet prost.

Nekateri ranjenci so morali dolgo ostati brez zdravniške pomoči. Ko so na postajo telefonirali po zdravnike, sta prišla samo dr. Katnik in za njim dr. Bruckmann. Težko ranjeni Ružička, katerega so z vozom prepeljali v stanovanje, je moral dve uri čakati na zdravniško pomoč.

Da se je mogla zgoditi taka nesreča, je pripisati tudi dejstvu, da signalni aparat ni funkcioniral. Če bi ne bilo tega zadržka, bi bil še čuvaj pri Jezeru lahko ustavil tovrni vlak in bi se bila nesreča tako preprečila.

Strašna nesreča v rudniku.

V jamah družbe Hilton v Boltonu na Angleškem (blizu Manchesterja) je dne 21. r. m. vsled eksplozije nastala grozna katastrofa. Vozni koš se je bil bajce zataknil v rovu, vsled česar je bil pritok zraka v jamo onemogočen. Ko so poskušali zgibati koš, je nastala v jami eksplozija, ki je povzročila požar. V dveh jamah, ki sta medseboj v zvezi, je bilo 890 delavcev. Vsled eksplozije se je odprtina med obema jamama zasula in tako se je 540 delavcev, ki so bili na ta način v jami Arley, rešilo življenje. Tem hujše pa je bilo za delavce, ki so bili v goreči jami

Pratorial. Rešilna akcija se je pač takoj vpe-ljala, a bila je že od začetka vsled plamena in udiranja skoraj nemogoča. Rešilno moštvo je moglo le 200 metrov v globočino prodreti. Do četrtega večer so s strašnimi težavami spravili 159 mladičev na dan. Razven 8 mož, ki so jih v prvem času rešili, nimajo upanja, da bi dobili še kaj živih.

Umetnost in književnost.

Delavstvo in veselice. Tudi delavske organizacije prirejajo zlasti v zimskem času raznovrstne veselice. Načeloma se ne more temu nič ugovarjati. Kajti veselje je potrebno za življenje in zlasti delavec si ga osamljen težje pribavi nego v organizaciji. Vsaka družabna priredba je koristna s tega stališča, da daje vsaj tistim, ki so »dobre volje«, priliko, najti nekoliko zabave in utehne drugod kakor pri bokaln. V tem oziru bi bilo našim organizacijam priporočati še več pospeševanja družabnosti z rednimi sestanki, katerih naj bi se udeleževale tudi žene članov, odrasli otroci itd. Društveni prostori bi morali delavcem prijetno nadomeščati gostilno in krčmo in zato bi se morali članom tam podajati boljši užitki od tistih, ki prihajajo iz soda. Marsikaj bi se tudi dalo doseči brez prevelikih žrtv, dasi pravzaprav nobena žrtev ne bi bila prevelika, če bi se z njo delavstvo rešilo strašne more alkoholizma. Ampak danes smo se hoteli zmeniti o veselicah. In povedati smo hoteli to: Premalo se je doslej mislilo na to, da imajo tudi veselice socialno nalogo, ki je celo velikega pomena. Poleg tega, da imajo delavcem pribaviti nekoliko prijetnih ur v puščavi vsakdanje bede, jih imajo tudi na najlažji in najugodnejši način kulturno vzgajati. Veselice so šole okusa, v kateri ne stopajo učitelji na kateder, ampak ostanejo neopaženi in se njih roka ne čuti. Kakor vsaka šola, je tudi ta lahko dobra ali pa slaba. A žal da je večkrat slaba. Prireditelji teh veselic imajo seveda dobro voljo. Le da ta sama ne zadostuje. Najbolje se to opazi, če pregledamo sporede večine takih priredb. Poleg dobrih pevskih točk nahajamo tu vsakovrsten šund, ki samo škoduje okusu. Če sodeluje glasba, ji je navadno popolnoma prepuščeno, da igra, kar hoče in tedaj se slišijo vsakovrstni puhli marši, polke itd., ki delajo ropot, sicer pa ne pomenijo nič. Če je v društvu član, ki zna sam kaj zapeti, tedaj zahrepeni po — »kupletih«, misleč da se bo s tem posebno odlikoval in imenitno zabaval poslušalce. A ta šara je najslabše blago, ki se da misliti in aranžerji delavskih veselic bi ne smeli za nobeno ceno dovoliti, da prihajajo take zanikrnosti na program. Izmed tisoč kupletov se najde komaj eden, ki je kaj vreden in ta je za delavska društva predrag. Vse drugo je literarno blato in muzikalen smrad, večinoma bolj primeren za kak »kazin«; in še tam ga dekleta, ki imajo kaj okusa, ne bodo trpela. Vsaka navadna pesem je umetniško več vredna od take umazane ropotije. Tuptam se pač včasih pojavi »pesnik«, ki bi rad bil dovtipen, pa spravi s tisočnimi mukami kak dnevni dogodek ali pa kakšno »politično vprašanje« namesto v notico, v klavnerne verze; potem si izposodi kakšno tujo melodijo in to je potem tudi »kuplet«. In to naj bi bil užitek za delavce! V resnici so to sami smrtni grehi nad delavstvom, ki se na noben način ne bi smeli dopuščati. Kdor čuti potrebo peti »solo« naj vpraša ljudi, ki kaj razumejo. Dovolj je dobrih pesmic; če je njegova pevska sposobnost večja, naj se nauči kakšne arije iz večjega dela — tudi veselih in komičnih, pri tem pa vendar dobrih, je dovolj. S tem bo koristil. Z neslanimi »kupleti«, pa le škoduje. — Prirejanje veselic dela seveda velike težave. Mnogo pa so krive organizacije same, ki ne pomislijo, da se tudi tukaj le z združenim delom olajšajo naloge. Včasih šteje društvo kakšne male stroke 15 do 20 članov, a prirejati hoče svoje posebne veselice. Kaj more napraviti? Najeti kakšno harmoniko, aranžirati srečolov pa tomtolo, potem nastopi še tak solist in ker vse to le ni nikakršna zabava, si jo gostje nadomeščajo z vinom in pivom. In potem je bilo »veselo«, tem veseleje, čim več je drugi dan mačkov. Vraga, za take reči so delavci vendar predragocen material. Marsikdo misli, da je to zelo »demokratično«, pa ni nič drugega kakor neumno posnemanje buržoazije. — Če se hoče delavcem res koristiti, tedaj morajo biti veselice organizirane. Naj je spored lahek, zlasti dokler se delavstvo ne privadi tudi težji duševni hrani! Ampak dober mora biti na vsak način. Oči in ušesa in misli morajo najti lepih užitkov. Zato tudi ni vseeno, v kakšnih lokalih se prirejajo delavske zabave in ni vseeno, kako se dekorirajo.

Če se nima nič drugega kakor par izcefranih cunj, je bolje, da se opusti še taka »dekora-cija«. Ampak če bi se zlasti v večjih krajih zedinile organizacije, bi si po malem prav lahko napravile skupan dekoracijski inventar, ki bi bil kaj vreden. Sploh je skupnost tudi na tem polju prvi pogoj, da se kaj doseže. In delavci, ki jim je toliko lepega nedosežno, imajo pravico zahtevati na svojih veselicah vsaj nekoliko poštenega nadomestila.

Delavsko gibanje.

Nov socialističen dnevnik začne z novim letom izhajati v Salcburgu. To bo »Salzburger Wacht«, ki je doslej izhajala po dvakrat na teden. Zanimivo je, kako se tudi pri tej priliki vlada boji za klerikalce. Upravništvo je hotelo izhajanje dnevnika naznaniti z lepaki. Deželno predsedništvo je to pač dovolilo, ampak s pogoji. Na lepakih je bilo naznanjeno, da bo dnevnik objavljati roman »Christus nicht Jesus«, ki ga je spisal znani nemški pisatelj Van Oesteren. Vlada zahteva, da besede »Christus nicht Jesus« ne smejo biti bolj debelo tiskane kakor pisateljevo ime. Besede »Proti rimskemu klerikalstvu« pa se morajo izpustiti.

— **Na veselici pri Poljšaku** je zamenjana siva pelerina in se pravi dotičnega da jo prinese v upravnstvo našega lista in dobi svojo nazaj.

— **Za tiskovni sklad.** Mladinska organizacija v Ljubljani 10 kron in da bi tudi druge korporacije spomnile na tiskovni sklad »Rdečega Prapora«.

Društvo ljubljanskih mizarjev in sorodnih strok

Vabilo
na

XV. Silvestrovo veselico

ki se vrši v soboto, dne 31. decembra 1910 v velikem salonu in postranskih prostorih gostilne g. Poljšaka na Martinovi cesti.

Godba na lok.

Spored bo jako obširen, med drugimi srečolov, šaljiva pošta i. t. d. Med dobitki bo več okusno izdelanih pohištvenih predmetov (stoli, mize, kredenca, postelja i. t. d.)

Pri veselici sodeluje iz prijaznosti pev. zb. »Vzajemnost«.

Po dovršenem sporedu ples.

Začetek točno ob 8. zvečer. Vstopnina 40 v.

Vstopnice preskrbi lahko vsak član društva, dobe se pa tudi na dan veselice pri blagajni. Čisti dobiček je namenjen skladu za onemogle člane, ter vdove in sirote po članih.

Na mnogobrojno udeležbo vljudo vabi

veselični odsek.

Tudi letos se bodo prireditelji potrudili, da bo veselica prav animirana. Kdor se torej hoče na koncu starega in ob pričetku novega leta prijetno zabavati, naj se potruži k g. Poljšaku na Martinovi cesti.

Zapomni, ne zabi:

Bolan ali zdrav,
Le »FLORIAN« rabi,
Želodcu bo prav!

je krepčilo želodca

potrebno v vsaki skrbni hiši!

Ljudska kakovost

liter K 2.40

Kabinetna kakovost

4.80

Naslov za naročila: »FLORIAN«, Ljubljana.

Postavno varovano.

H. SUTTNER

Ljubljana Mestni trg

ur. prva največja domača

exportna tvrdka ur. zlatnine

in srebrnine lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška var-

stvena znamka: „IKO“

cenik zastoj in

„IKO“

puštnine proš.

cenik zastoj in

Veselo poročilo!

posebno onim, ki se čutijo onemogle in slabotne.

Kri! Zajtrk si pribavijo, ga imajo tisti, ki ne pijejo drugega
Moč! nego dr. pl. Trnkoczya
Zdravje! sladni čaj, ki ga imenujemo „Sladin“.
50% prihranka! no živilo -
Okusno! prve vrste. - Ob enem senzacionalno bojkotno sredstvo proti živilskemu oteranju. Dobiva se povsod, tudi pri trgovcu. Zavoj 1/4 kg velja 50 h. Po pošti se naroča najmanj pet zavojev. Glavna zaloga lekarna Trnkoczy v Ljubljani (poleg rotovža).

Društvo „Ljudski oder“ v Trstu

priređi v nedeljo

dne 1. januarja 1911.

v „Delavskem Domu“ ul. Boschetto 5.

veliko

novoletno veselico

s petjem, godbo, dramatično predstavo, loterijo in plesom.

Spored:

1. A. Nedvek; »Dijaška«, moški zbor;
2. V. Klaič; »Svračanje«, oktet;
3. H. O. Vogrič; »Lahko noč«, moški zbor;
4. A. Nedved; »Na straži«, moški zbor;
5. N. N. »Delavski pozdrav«, m. zbor.

V S P E H

Komedija v enem dejanju, spisal Etbin Kristan.

OSEBE

Andrej Majar, gostilničar	P. Pohorski
Marija, njegova žena	Jerica Topličeva
Ema, njiju hči	Kristina Jakličeva
Micika, Majarjeva nečakinja	Leonina Leonova
Mirko Lapin	Matko Lovko
Jože Sladarič, trgovec	Ivan Poček
Neža, njegova žena	N. N.
Fani, njiju hči	Marija Muha
Branislav Lepoglas, privatnik	Ivan De Grun
Gabriel Vrtanik, gimn. profesor	Primož Deževnik
Peter Pavel Nebogled, pesnik	Rudolf Golouh
Režiser	M. Kristopolis
Fric, natakari	Drago Vrabec.

Gledališki in gostilniški gostje.

Vrši se v sedanosti v gledališki restavraciji.

Novoletni pozdrav

Loterija z izredno lepimi dobitki.

PLES,

ki bo trajal do 4. ure zjutraj.

Začetek veselice točno ob 8. zvečer.

Vstopnina 50 vin. za osebo.

Prijatelje ljudskega veselja in domače zabave vabimor da se ta dan oproste vsakdanjih skrbi in se v velikem številu udeležijo te prijetne delavske zabave.

ŽEPNI KOLEDAR

za delavce in prometne uslužbence

se dobi.

pri upravi „Rdečega Prapora.“

Ali ste že dobili fonograf zastonj?

Da povsod povpeljem svoje izborne najnovejše valjarje, imenovane — „Goldhari“, sem se odločil, da razdelim 2500 fonografov. — Zahtevajte prospekt, obenem vpošljite 10 vinarso znamko in lahko prejmete zastonj in celne prosto. krasen koncertni fonograf.

I. fonografski uvoz L. Lövin
Dunaj VI. Gumpendorferstrasse 111/XXIII.

Našim somišljenikom priporočamo:

Ilirija in Praxin kremo
za črevlje.

Ciril in Metodovo vazelino in
vazelino z mednarodno znamko Ciril-Metoda
ter Plerin čistilo za kovine

Te predmete izdeluje domača tvornica kemičnih izdelkov

Golob & Volk, Ljubljana.

Castiti gospod

Gabrijel Piccoli

lekarnar

v Ljubljani.

Vašo tinkturo za želodec sem že vso

z velikim uspehom porabil, katero iz srca

priporočam v veliko korist vsaki družini

ter se Vam iskreno zahvaljujem in prosim,

blagovolite mi poslati še 24 steklenič Vaše

tinkture za želodec.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Sterle

Posesnik in premirani medvedji
lovec v Koritnicah, pošta Knežak
pri Št. Petru na Krasu.

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta 17

priporoča svojo
bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt

Pisalni stroji „Adler“

Vozna kolesa.

ceniki zastonj in franko.

Kdor čita strokovno glasiło, naj čita
tudi „Rdeči Prapor“! Oboje!

Svarilo!

Prosimo spoštovana gospodinja, ne zahtevajte pri nakupu kar na kratko zavitek ali zabojček „cikorije“, temveč določeno znamko:

:Franck:

da imate jamstvo za vedno jednako in najboljšo kakovost. — Pazite pri tem na varstvene znamke in podpis, kajti naše zamotanje se v enakih barvah, papirju in z podobnim natisom ponareja. —

Henrik Franck & sinovi

TOVARN. ZNAMKA

TOVARN. ZNAMKA

TOVARN. ZNAMKA

N. X 4457. 1910 II. V.

Ustanovljeno 1847.

Ustanovljeno 1847.

Tovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7. LJUBLJANA Turjaški trg št. 7.

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone za gosposke sobe.
Preproge, zastorji, modroci na zmeti, žimnati modroci, otroški vozički i. t. d.
Najnižje cene. Najsolidnejše blago.

Prvi kranjski pogrebni zavod

FR. DOBERLET

Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 10.

Ustanovljen leta 1868.

Telefon šte. 97.

Prevzemajo se pogrebi, prevažanja z vozom in po železnici in oskrbujejo se tudi pogrebov se tičeče stvari v Ljubljani po najnižjih cenah. Imitirane kovinskolesne krste lastnega izdelka. Velika zaloga kovinskih krst v vseh velikostih s primerno opravo. Oskrbujejo se sveži in suhi cvetlični venci s primernimi trakovi z napisom in brez napisa.

Produkt. zadruga ljublj. mizarjev

registrovana zadruga z omejeno zavezo

s sedežem v Ljubljani, Marije Terezije c. 11 (Kolizej)

Zaloga pohištva

lastnega izdelka in

Izvršuje vsa mizarstva stavbna

tapetniškega blaga.

dela.

Lastna tovarna na Glinah pri Ljubljani.

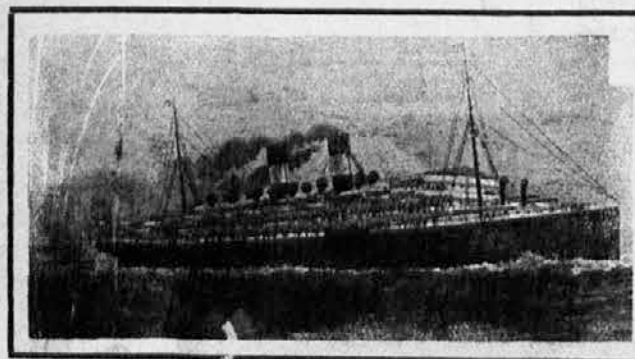
Sodrug v Trstu

dobe

Žepni koledar

za leto 1911.

pri blagajniku političnega odbora
Alojziju Stolfu v „Delavskem domu“.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

Telefon šte. 168.

V LJUBLJANI

Telefon šte. 168.

priporoča svoje

izborna pivo v sodcih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI.

Potniki v severno in južno Ameriko

vozijo sedaj le po domači avstrijski progi

AVSTRO-AMERIKANA

Trst - Newyork, Buenos Aires - Rio de Janeiro

z najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtenicama, električno razsvetljavo, brezžičnim brzojavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, sveži kruh, posteljo, kopel i. t. d. Odhod parnikov: V severno Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni. Vsakovrstna pojasnila dajo drage volje brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško: SIMON KMETETZ, Ljubljana, Kolodvorska ul. 26.

Klobuke, cilindre in čepice
v najnovejših faconah in velikih izberah priporoča

Ivan Soklič. Založnik c. kr. avstrijskih držav. uradnikov.

Ljubljana, Pod trančo št. 2.

Postaja električne železnice.